

Het atelier van Kapoor in het zuiden van Londen. FOTO JOKE DE WOLF

sche ervaring als een spiegel. Trots toont Kapoor het materiaal voor zijn nieuwste project: een plankje op A4-formaat van het zwartste zwart. De kunstenaar las een paar jaar geleden in de krant over dit materiaal, dat defensie gebruikt om stealth-materiaal onzichtbaar voor de radar mee te maken. Na lang overleg, en officiële toestemming, heeft hij nu dit plankje met nanotechnologie. Dat geen van die ingenieurs had bedacht dat het ook voor kunstwerken te gebruiken was, verbaast Kapoor. Hiermee zou hij nog verder kunnen gaan dan Malevich, met zijn zwarte vierkant – die ambitie lacht de kunstenaar snel weg.

Het vinden van de juiste kleur brengt ons weer terug naar Rembrandt. In de laatste hal is papier op de grond geplakt, zo te zien tegen de verfvlekken: hier wordt geschilderd. Aan de muur en in de rekken hangen en staan tientallen doeken. Sommige zijn nog nauwelijks aangeraakt, sommige hebben grote gaten in het doek, andere lijken sterk op de werken die naar het Rijksmuseum komen. En allemaal zijn ze bloedrood, soms aangevuld met wit en zwart.

Kapoor heeft altijd geschilderd, maar het resultaat kwam nauwelijks de studio uit, en als het werd geëxposeerd, werd het niet al te best ontvangen, vertelt hij stralend. Toch is het nu dus gelukt: afgelopen lente hingen zijn werken in zijn Londense galerie. Taco Dibbits, directeur collecties van het Rijksmuseum, kent de kunstenaar al lang, zag die tentoonstelling, en vroeg of Kapoor ze niet ook bij de Rembrandts in Amsterdam wilde tonen. Een aanbod dat Kapoor niet kon weigeren. Want als de kunstenaar voor zijn schilderijen één inspirator zou moeten noemen, dan is het wel de Amsterdamse meester. In een hoekje van de hal, boven een wasbak, hangt het enige figuratieve beeld in het complex: een kleine, vergeelde reproductie van Rembrandts 'Geslachte os'. Kapoor heeft het altijd in zijn atelier gehad.

"Bij de Rembrandttentoonstelling van afgelopen jaar was ik weer geraakt door zijn uitzonderlijke gevoel van medeleven. Voor zichzelf, en dat is al heel bijzonder, ook voor zijn mo-

Anish Kapoor, 'Internal Object in three parts'. FOTO ANISH KAPOOR, LISSON GALLERY

dellen, maar vooral voor zijn materiaal. Als ik naar Rembrandts werk kijk, gaat het me niet om wat hij geschilderd heeft. Wat belangrijk is, is dat hij emoties tot leven wekt. We kijken niet naar een historische kunstenaar, maar naar iets wat nog steeds leeft. Het is zo'n bijzonder gegeven dat een levend wezen zoiets kan maken, iets wat nog steeds actief is. Die eigenschap, die is uniek. Ik vraag me nog steeds af: hoe heeft hij het gedaan?"

Geen penseelstreek

Kapoor werkt voor de laatste serie met siliconen, het materiaal waar ook borstprotheses van gemaakt worden – 'body stuff' noemt hij het. Het wordt geleverd in tonnen van 20 kilo, en binnen vier uur stolt het. Een van z'n assistenten mengt het met verf, en Kapoor begint horizontaal, dus plat op de grond, met het aanbrengen – schilderen kan je het eigenlijk niet noemen. Als het voldoende is gestold, kan het rechtop gezet worden, zodat het in één richting naar beneden zakt. Met kwast en verf bewerkt hij de materie. Er moet géén penseelstreek zichtbaar zijn, geen menselijke hand: zodat het eruit ziet alsof het niet gemaakt is.

Bij de eerste experimenten, een paar jaar geleden, probeerde Kapoor de werken als landschappen op te hangen, in de breedte. Maar het kon zijn eigen kritiek niet weerstaan. En opeens, na maanden werk, ontdekte hij dat ze 'staand' moesten hangen: zoals een menselijke lichaam. Over de betekenis van de werken is hij kort: die moet de toeschouwer zelf bedenken. "Mijn proces is experimenteel: ik bepaal niet van tevoren wat het kunstwerk moet betekenen, of hoe het eruit moet zien. Ik onderzoek de mogelijkheden van betekenis."

Kapoor is te spreken over het project van het Rijksmuseum, waarbij steeds hedendaagse kunst naast de oude meesters wordt getoond. "Je moet het historische zien als iets wat ook nu nog tastbaar is, wat leeft. Kunst gaat altijd terug naar wat er vroeger was." Kapoor heeft Rembrandt en Chaim Soutine, die rond 1925 ook een versie van de geslachte os maakte, altijd in z'n achterhoofd. Niet iedereen hoeft het

Rembrandt, 'De geslachte os', 1655.

goed te vinden wat hij nu maakt, toeschouwers mogen het ook haten. Maar er moet wel een emotie ontstaan.

Rembrandts 'Geslachte os' bevindt zich helaas niet in de collectie van het Rijksmuseum, 'De Staalmeesters' en Rembrandts zelfportret als Paulus zullen de honneurs waarnemen. Kapoor lijkt toch lichtelijk bezorgd of zijn metershoge werken de confrontatie aankunnen. "Deze werken heb ik vier, vijf jaar geleden gemaakt, ze zijn nog zo jong in verhouding met die van Rembrandt... Ik ben heel benieuwd hoe zij reageren op de oude meester. Heel bescheiden, hoop ik."

'Internal Object in three parts' van Anish Kapoor is van 27 november t/m 6 maart 2016 te zien in de Eregalerij van het Rijksmuseum in Amsterdam.